

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Disp. I. De scientia Dei secundum se

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

DISPUTATIO PRIMA.

DE SCIENTIA DEI

secundum se.

Riusquam de scientia Dei respectu possibilium & futurorum contingentium disputemus, & celebriores hujus temporis controversias discutiamus & resolvamus; aliqua de scientia Dei in communi & secundum se, praeferenda esse censuimus; ejusque existentiam, quidditatem, ac divisionem, declarare, variatque ejus dotes & prerogativas, quibus supra scientiam humanam & angelicam eminent, exponere, necessarium esse duximus. Agendum etiam hic esset, ad complementum hujus disputationis, de objecto tam motivo quam terminativo divinae scientiae, nisi in Tractatu de attributis de hoc fuisse pertractavimus, unde ne eadem lapidis & inutiliter repetantur, ad hunc locum Ledorem remittimus.

ARTICULUS I.

An sit in Deo propria scientia, & in ordine ad quae objecta?

§. I.

Premittitur quod apud omnes est certum.

1. Certum est scientiam in Deo proprie reperiri sily, proprie, sumatur contrapositive ad metaphoricè: lic enim sumpra scientia nihil aliud est quam cognitio certa & evidens: hanc autem in Deo reperiri manifestum est, cum talis cognitio sit perfectio simpliciter simplex, nullam in suo conceptu involvens imperfectionem. Unde Ether. 1. dicitur, *Domine qui habes omnium scientiam.* Plal. 138. *Mirabilis facta est scientia tua.* Et ad Roman. 11. *O altitudo divitiarum sapientiae & scientiae Dei!*

2. Id etiam demonstrat D. Thomas hic art. 1. & quaest. 2. de veritate art. 2. egregia ratione, quae potest sub hac forma proponi. Deus est substantia summe immaterialis, & ab omni consortio materiae segregata: Ergo & perfectissime sciens & intelligens. Consequentia probatur: Quamvis aliqua substantia est magis immaterialis, & magis elevata supra conditiones materiae, tanto magis est cognoscitiva: Ergo si Deus sit substantia summe immaterialis &c. est etiam perfectissime sciens & intelligens. Consequentia patet, Antecedens probatur primo ex Aristotele 2. de anima textu 112, ubi docet, quod plantae non sunt cognoscitivae, sicut animalia, quia eorum forma est magis materialis, & minus elevata supra conditiones materiae. Hinc etiam provenit quod inter sensus externos, visus, utpote immaterialior, elicet operationes nobiliores, & est magis cognoscitivus, quam tactus, alique sensus externi; & quod inter substantias creatas, natura Angelica, utpote magis elevata supra materiam, est perfectiori modo intelligens: quae de causa superni illi spiritus, *Intelligentia* nuncupatur. In-

Tom. I.

A ter ipsos etiam homines, illi qui sunt crassiores, & magis immergi materiae, ut plurimum sunt minus ingeniosi, & minus idonei ad scientias; quia moles corpora hebetat & obtundit acumen ingenii, sive, ut loquitur Scriptura, *Corpus quod corrumpitur, aggravat animam, &c.*

3. Secundo probatur idem Antecedens: Vita, ut docetur in libris de anima, nihil aliud est quam elevatio formae supra materiam: Ergo cum intelligere sit perfectissimus gradus vitae, oriri debet ex summa immaterialitate, & perfectissima elevatione supra materiam.

4. Tertiò probatur: Natura intellectualis tantae est amplitudinis, & universalitatis, ut possit recipere formas omnium rerum, in esse saltem intentionali & intelligibili, unde communiter dicitur, quod *intellectus intelligendo sit omnia*: materia autem cum sit radix limitationis, & principium individuationis, contrahit, & limitat amplitudinem, & universalitatem formarum, & facit ut una natura non possit recipere formas, & perfectiones aliarum, etiam in esse intelligibili: Sicut ergo materia est impedimentum cognitionis, ita immaterialitas ex adverso, est causa, & radix scientiae, & intellectualitatis. Unde egregie Tertullianus: *Opimitas sapientiam impedit, exilitas expedit.* De quo plura in Tractatu de attributis.

5. Non potest ergo revocari in dubium, in Deo reperiri proprie scientiam, prout scientia proprie, idem est ac non metaphoricè talis: unde solum est difficultas, an Dei cognitio sit proprie scientia, proutly, proprie, sumitur contrapositive ad communiter, & respectu quorum objectorum?

§. II.

Vtraque difficultas triplici conclusione resolvitur.

1. Deo primo: Dei cognitio est scientia proprie & strictè, & non solum largè, & improprie. Est contra Vazquem 1. parte disp. 4. num. 9. & disp. 85. cap. 7. num. 48.

2. Probat brevis ratione fundamentali. Cognitio evidens & certa rei per causam, est proprie & strictè scientifica: Sed hujusmodi cognitio reperitur in Deo: Ergo invenitur in ipso scientia strictè & proprie. Minor patet, Major autem probatur. Talis cognitio non est actus, quae erga factibilia versatur, modo practico & factivo; nec prudentia, quae non est circa agibilia, tradendo agendorum regulas: nec fides, vel opinionis, cum fides importet obscuritatem, & opinio incertitudinem: nec intellectus principiorum, nam lumen principiorum, non est cognitio effectus per causam, sed solus causae cognitio: Ergo est cognitio proprie & strictè scientifica.

3. Probat secundò: Omnis perfectio quae in suo conceptu formali non dicit imperfectionem, convenit formaliter Deo: Sed cognitio strictè &

Aa 3

pro-

Lib.
de ani
ma
ca. 20
Disp.
2. art.
2. §. 1.

proprie scientifica, est perfectio nullam in suo conceptu formali includens imperfectionem: Ergo in Deo reperitur formaliter.

Nec valet, si dicas, talem cognitionem importare imperfectionem discursus, seu quod cognitio conclusionis circa quam scientia versatur, ex cognitione principiorum causetur, quod Deo repugnat. Non valet, inquam: Tum quia in Angelis reperitur strictè scientia, & tamen, juxta communiorum Theologorum sententiam, in ipsis non est proprie discursus: Ergo imperfectio discursus, non est de ratione scientiæ strictè & proprie sumptæ. Tum etiam, quia licet darentur de ratione scientiæ ut sic esse aliqualem discursum, non est cur non sufficiat formalis aut virtualis: Sed Deo non repugnat perfectionibus divinis, ut una virtualiter ab alia causetur, ut patet in attributis, quæ virtualiter ab essentia dimanant; ita non repugnat quod una cognitio in Deo, ab alia virtualiter causetur, in quo consistit virtualis discursus: Ergo, &c.

7. Confirmatur: Ad rationem scientiæ strictè sumptæ, non requiritur major ex parte cognitionum causalitas, quam ad rationem scibilis in objecto, inter essentiam & proprietates: Sed ad rationem scibilis strictè sufficit virtualis objectiva causalitas, ut constat in objecto Theologiæ & Metaphysicæ; Deus enim, qui est objectum Theologiæ, est solum causa virtualis suorum attributorum, & ens est solum causa virtualis & ratio à priori proprietatum quas de ipso Metaphysica demonstrat: Ergo ad rationem strictæ scientiæ, sufficit virtualis ex parte cognitionum causalitas, subindeque virtualis discursus.

8. Dico secundò: In Deo esse scientiam strictam & propriam, respectu creaturarum.

Probatur breviter: Scientia proprie & strictè sumptæ, est cognitio rei per causam: Sed Deus perfectissime cognoscit omnes affectus creatos per suas causas, licet causas & effectus per simplicem intuitum, & absque discursu attingat: Ergo habet perfectissimam omnium rerum creaturarum scientiam.

Confirmatur: Cum essentia divina sit causa creaturarum, & Deus perfectissime penetret & comprehendat illam, non potest non in ea, ut in causa penetrata & comprehensa, cognoscere omnes effectus creatos, subindeque propriam & perfectam de illis habere scientiam.

9. Dico tertio: Deus habet scientiam strictam suorum attributorum. Ita communiter docent Theologi, excepto Durando, & Ferrariensi, qui ut refert Gonzales hic disp. 34. num. 4. licet admittant in Deo scientiam proprie & strictè sumptam, negant tamen illam respectu divinorum attributorum.

10. Probatur tamen conclusio destruendo præcipuum illorum fundamentum. Si ob aliquam rationem in Deo non esset scientia suorum attributorum, maxime quia de ratione scientiæ est procedere per causam; attributa autem divina, cum sint entia per essentiam & à se, causam in essendo non habent: Sed hæc ratio nulla est: Ergo datur in Deo scientia suorum attributorum. Major continet præcipuum Adversariorum fundamentum, Minor autem probatur. Ad rationem scientiæ sufficit procedere per causam virtuales in essendo: Sed licet attributa divina, ex eo quod sunt entia à se, causam realiter causantem excludant, habent tamen causam vir-

tualem: Ergo ob rationem illam, male negatur in Deo scientia suorum attributorum. Major constat, tum in Metaphysica, quæ proprie scientia est; & tamen veritas, bonitas, & aliæ proprietates quas demonstrat de ente, non habent causam formaliter influentem, sed solummodo virtualiter: tum etiam in nostra Theologia, quæ proprie & strictè obtinet rationem scientiæ, ut in disputatione præcedenti ad universam Theologiam ostendimus; & tamen non procedit per causam quæ realiter influat, sed tantum per causam virtuales; cum attributa divina quæ Theologia demonstrat de Deo, causam realiter influentem non habeant. Minor verò probatur: Unum esse causam virtuales alterius, nihil est aliud quam taliter inter se comparari, quod si realis intercederet distinctio, realis etiam influxus & causatio reperiretur: Sed attributa divina taliter cum natura Dei, & inter se comparantur, quod si adesset realis distinctio, omnia ab essentia realiter causarentur, & etiam unum ab alio; si namque voluntas realiter differret ab intellectu divino, realiter causaretur ab illo; immutabilitas etiam esset realis causa æternitatis, si realiter ab illa differret: Ergo inter divina attributa, comparata cum essentia, & inter se, virtualis causalitas intercedit.

Confirmatur: Ad causam virtuales, & virtuales effectum, sufficit virtualis distinctio: Sed attributa divina inter se & ab essentia virtualiter distinguuntur, ut in Tractatu de attributis contra Nominales ostendimus: Ergo habent causam virtuales. Addo quod, si attributa Dei non haberent causam virtuales, seu rationem à priori, Theologia illa demonstrans de Deo, non posset habere rationem scientiæ, quod est contra communem Theologorum sententiam.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objectiones primò cum Vaz que contra primam conclusionem: De ratione strictæ scientiæ est discursus: Sed ille divine cognitioni repugnat: Ergo & ratio scientiæ strictæ.

Huic argumento patet solutio ex supra dictis. In primis enim respondeo, negando Major em: nam discursus non pertinet essentialiter ad rationem scientiæ, sed est imperfectio ejus; unde licet ille divine cognitioni repugnet, non sequitur in ipso non dari strictam scientiam. Solutio est D. Thomæ quæst. 2. de verit. art. 1. ad 4. ubi sic discurre: Illud quod in Deo est absque omni imperfectione, in creaturis cum aliquo defectu invenitur; propter hoc oportet, ut si aliquid in creaturis inventum Deo attribuitur, separemus eorum quod ad perfectionem pertinet, ut solum maneat hoc quod perfectionis est; quia secundum hoc tantum creatura Deum imitatur. Dico igitur, quod scientia quæ in nobis invenitur, habet aliquid perfectionis, & aliquid imperfectionis: ad perfectionem enim pertinet certitudo ipsius, quia quod scitur, certitudinaliter cognoscitur; sed ad imperfectionem pertinet discursus intellectus à principis ad conclusiones, quarum est scientia; hic enim discursus non contingit, nisi secundum quod intellectus cognoscens principia, cognoscit in potentia tantum conclusiones; si enim actu cognosceret, non esset ibi discursus, cum motus non sit nisi exitus de potentia ad actum. Dicitur ergo in Deo scientia, ratione certitudinis de rebus cognitis, non autem ratione discursus prædicti, qui nec etiam in Angelis invenitur, ut Dionysius dicit.

Secun-

Secundò responderi potest, distinguendo Majorem, illamque concedendo de discursu formali, vel virtuali; negando autem de discursu determinatè formali; virtualis enim discursus sufficit ad rationem scientiæ, ut supra ostendimus: licet autem Deo repugnet formalis discursus, non tamen virtualis, ut etiam ex supra dictis patet.

Objicies secundò: Ad rationem strictæ scientiæ requiritur ut minus notum, per aliquid notius cognoscatur; illa enim à notioribus procedere debet, ut Aristoteles in libris Posteriorum docet: Sed in Deo non potest esse aliquid magis vel minus notum, cum omnia perfectissimè cognoscatur & comprehendatur: Ergo in ipso propria ac stricta scientia reperiri nequit.

Respondeo distinguendo Majorem: Ad rationem strictæ scientiæ requiritur, ut minus notum cognoscatur per aliquid notius, ex parte rei cognitæ, concedo Majorem: ex parte cognoscentis, nego Majorem. Ad Minorem similiter dicendum est, quòd licet in Deo non possit dari aliquid notius ex parte cognoscentis, bene tamen ex parte rei cognitæ, quatenus unum est ratio cognoscendi aliud; & in hoc sensu essentia divina potest dici notior attributis, quia est ratio à priori per quam cognoscuntur. Unde D. Thomas loco supra citato in solut. ad 5. sic habet: *Dicendum quòd quamvis in Deo non sit aliquid magis vel minus notum, si consideretur modus cognoscentis, quia eodem intuitu omnia videt: tamen si consideretur modus rei cognitæ, Deus cognoscit, quaedam esse magis cognoscibilia in seipsis, & quaedam minus, sicut inter omnia maxime est cognoscibilis sua essentia, per quam quidem omnia cognoscit, non aliquo discursu, cum simul videndo essentiam suam, omnia videat; unde & quantum ad istum ordinem qui potest attendi in divina cognitione ex parte cognitorum, etiam salvetur in Deo ratio scientiæ, ipse enim præcipue omnia per causam cognoscit.*

14. Objicies tertio: Cognitio Dei per se primò terminatur ad suam essentiam, & in illa sic cognita attingit attributa & creaturas: Ergo non habet strictè & propriè rationem scientiæ. Antecedens communiter docetur à Thomistis, & patet ex dictis supra in Tractatu de attributis, & in Tractatu de visione Dei, magisque constabit ex infra dicendis. Consequentia verò probatur: In hoc differt scientia à notitia luminis principiorum, quæ dicitur *intelligentia*, quòd illa per se primò versatur circa conclusiones, ista verò per se primò tendit ad principia, & causas conclusionum: Ergo si omnis cognitio Dei, per se primò versatur circa ejus essentiam, quæ habet rationem principii & cause, aut quasi cause suorum attributorum & creaturarum, consequens erit ut omnis cognitio divina sit cognitio principiorum, nulla verò scientifica, si de scientia propriè & strictè loquamur.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam, ad cujus probationem dicendum, quòd licet scientiæ cui tantum convenit ratio scientiæ, non possit competere ut per se primò versetur tam circa principia, quàm circa conclusiones; secus tamen scientiæ, quæ simul est scientia & sapientia; cum ista eminenter formaliter contineat quidquid pertinet ad rationem scientiæ, quæ tantum est scientia; & quidquid spectat ad habitum primorum principiorum, sive ad intelligentiam: unde cum scientia Dei, utpote perfectissima, eminenter formaliter

A rationem scientiæ & sapientiæ habeat, non mirum quòd per se primò ad essentiam divinam, ut est principium & veluti causa suorum attributorum & creaturarum terminetur. Sapientia enim non distinguitur ab intelligentia, seu habitu principiorum, in hoc quòd sapientia nullo modo versetur circa principia, sed in eo quòd intelligentia illa considerat secundum se absolute; sapientia vero illa attingit, non absolute, sed ut sunt rationes assentiendi conclusionibus, ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 57. art. 2.

Objicies quartò contra secundam conclusionem: Ad rationem propriæ & strictæ scientiæ, requiritur quòd effectus cognoscatur in causa propria & particulari, nec sufficit quòd cognoscatur in causa communi & universali: Sed Deus est causa solum communis & universalis respectu creaturarum: Ergo licet eas in seipso tanquam in causa cognoscat, non habet tamen de illis propriam & strictam scientiam.

Respondeo ad rationem scientiæ non sufficere quòd effectus cognoscatur in causa communi & universali; quando illa attingit & causat suos effectus, solum secundum rationem communem & genericam; secus verò si illos attingat & causet secundum rationem specificam & individualement: Deus autem ita est causa universalis omnium rerum, ut ejus causalitas, usque ad atomas illarum differentias pertingat; quia causat omnia sub ratione universalissima entis, quæ in omnibus differentiis transcendentaliter imbibitur.

Objicies quintò contra tertiam conclusionem: Deus non cognoscit suam essentiam, ut est causa virtualis suorum attributorum: Ergo non habet strictam & propriam de illis scientiam. Consequentia manifesta est, Antecedens probatur. Essentia divina non potest cognosci, ut causa virtualis attributorum, nisi cognoscatur, ut ab illis virtualiter distincta: Sed essentia divina non potest cognosci à Deo, ut virtualiter distincta ab attributis: Ergo ut causa virtualis illorum cognosci nequit. Major constat, sicut enim causa realis importat distinctionem realem à suo effectu, ita & causa virtualis distinctionem virtualem. Minor verò probatur: Intellectus divinus non potest formare entia rationis, ut magis communiter docent nostri Thomistæ in Philosophia: Sed si essentia divina cognosceretur à Deo, ut virtualiter distincta ab attributis, intellectus divinus formaret entia rationis: cognosceret enim essentiam divinam aliter ac est in se, cum talis distinctio de facto non reperiatur in Deo, sed illi assignatur ab intellectu humano: Ergo essentia divina non potest cognosci à Deo, ut virtualiter distincta ab attributis.

Ratione hujus argumenti, quidam etiam ex Schola D. Thomæ, probabiliter existimant, intellectum divinum formare aliqua entia rationis, quæ fundantur, non in imperfecto modo cognoscendi objecta; sed in perfectione, & eminentia rei cognitæ; & ad illud genus dicunt reduci distinctionem virtualem, quæ in Deo concipitur: illa enim fundatur in eminentia divinæ naturæ, quæ ratione sua infinitatis præstare potest illud omne quod præstant in rebus creatis perfectiones realiter distinctæ.

Melius tamen respondetur, quòd quamvis Deus cognoscat eminentiæ suæ naturam, & prioritatem virtualem, quæ reperitur inter ejus essentiam, & attributa, non tamen propterea for-

mat

mat entia rationis; quia non cognoscit talem eminentiam, & prioritatem, ut fundantem distinctionem rationis, per ordinem ad suum intellectum, sed tantum per ordinem ad intellectum humanum; sicut non facit entia rationis, quando cognoscit essentiam hominis præbere intellectui humano fundamentum, ut concipiatur, & distinguat in illa genus & differentiam, quod ut clarè percipiatur.

19. Advertendum est, in distinctione virtuali quam agnoscunt Theologi in Deo, duo importari: unum de materiali, eminentiam scilicet divinæ naturæ, quæ præbet intellectui humano fundamentum illam concipiendi ut distinctam ab attributis; aliud de formali, nimirum distinctionem rationis, quam intellectus humanus apprehendit, & concipit in divina natura. Primum cognoscitur à Deo immediatè, & sine habitudine ad intellectum humanum; secundum verò solum immediatè, & per ordinem ad intellectum creaturæ: ex quo provenit, quod Deus, cognoscendo talem distinctionem rationis, non facit ens rationis: quia ad formationem entis rationis requiritur, ut illud cognoscatur immediatè: nec sufficit quòd cognoscatur mediatè, & ut cognitum, vel factum, aut factibile ab alio intellectu.

ARTICULUS II.

Utrum scientia Dei sit attributum illius?

Hanc difficultatem movemus, tum ut magis divinæ scientiæ quidditatem declarem, tum etiam, ut difficile argumentum quod contra communem sententiam fieri solet, diluamus.

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

20. Deo igitur: Scientiam Dei esse attributum illius. Ita colligitur ex D. Thoma in præmio hujus questionis, ubi ait: *Post considerationem eorum quæ ad divinam substantiam pertinent, restat considerandum de iis quæ pertinent ad operationem ipsius, & inter ea connumerat scientiam; atque adeo sentit, scientiam non spectare ad divinam substantiam, seu essentiam; sed esse quid consequens ad illam, per modum quasi proprietatis, & inter attributa ad operationem pertinentia collocari. Idem docet Damascenus libro 1. de fide cap. 4. his verbis: *sive bonum, sive justum, sive sapientem, sive quidcumque tandem aliud dicere libeat, non Dei naturam, sed quæ naturæ insunt exponis.**

21. Ratio etiam suffragatur, Attributum enim hoc modo definitur à Theologis: *Attributum est ratio quadam absoluta, necessariò, & formaliter existens in Deo, & virtualiter ad ejus essentiam consequens*: Atqui scientia Dei habet has omnes conditiones: Ergo est attributum. Major declaratur: Attributum dicitur esse *ratio absoluta*, ut excludantur divinæ relationes, quæ non sunt attributa. Dicitur *necessariò & formaliter existens in Deo*, ut per ly *necessariò*, excludantur actus liberi, qui sunt in Deo formaliter; & per ly *formaliter*, excludantur perfectiones secundum quid creaturarum, quæ non sunt in Deo formaliter, sed tantum eminenter. Denique additur, *ad essentiam Dei virtualiter consequens*, quia attributa sunt veluti proprietates divinæ essentia, quæ illam veluti trahunt ad aliam lineam, & ad illam con-

sequuntur, saltem per rationem, cum fundamento in re, tanquam ad causam virtuales, seu rationem à priori: eò ferè modò, quòd unitas, veritas, & bonitas, consequuntur rationem entis. Minor etiam probatur, quantum ad singulas partes. Et in primis quòd scientia divina sit aliquid absolutum, evidens est, cum sit communis tribus personis sanctissimæ Trinitatis. Secundò, quòd sit formaliter, & necessariò in Deo existens, liquet ex dictis articulo præcedenti: omnis enim perfectio simpliciter simplex, necessariò, & formaliter in Deo existit. Tertio, quòd sit virtualiter consequens ad divinam naturam, & illam veluti trahens ad aliam lineam, probatur. Intelligere constitutum divinæ naturæ respicit essentiam divinam, ut est in se intelligibilis absolute: scientia verò, ut est intelligibilis determinatò modò, quatenus scilicet habet rationem causæ: prudentia verò illam respicit, ut est summa regula omnium agibilium, id est omnium actuum divinorum: ars verò eandem respicit, ut est ratio omnium factibilium ad extra: Ergo &c.

§. II.

Solvitur difficile argumentum.

Contra hanc conclusionem objicitur difficile argumentum, quod sub hac forma breviter proponi potest. Intelligere constitutum naturæ divinæ, formaliter quæ tale, est scientificum: Ergo scientia in Deo, non est attributum, virtualiter ab ejus essentia distinctum. Consequentia patet, Antecedens probatur. Illud intelligere est scientificum, quod attingit essentiam divinam, ut habet rationem causæ respectu creaturarum, vel ut est ratio à priori divinorum attributorum: Sed intelligere constitutum, attingit essentiam divinam, ut habet rationem causæ, &c. Ergo formaliter quæ tale, est scientificum. Major constat, Minor probatur. Intelligere infinitum, & comprehensivum debet attingere essentiam divinam omnibus modis quibus est cognoscibilis: Sed intelligere constitutum, est infinitum, & comprehensivum: Ergo debet attingere essentiam divinam omnibus modis quibus est cognoscibilis: ac proinde, ut est causa creaturarum, & ratio à priori attributorum. Minor est certa. Major verò probatur. Ad rationem comprehensionis requiritur, quòd tota cognoscibilitas objecti exhauriatur, & quòd illud attingatur sub quacumque ratione, & modo quò est cognoscibile: Ergo intelligere infinitum & comprehensivum, debet cognoscere essentiam divinam omnibus modis quibus cognoscibilis est.

Respondent aliqui, quòd licet intelligere constitutum naturæ in Deo sit infinitum, & comprehensivum; non tamen propterea attingit essentiam divinam, quatenus formaliter habet rationem causæ; quia non est infinitum absolute, & omnibus modis, sive secundum omnes lineas, etiam attributales, sed solum intra propriam lineam naturæ: unde sicut natura divina, quamvis infinita, quæ talis tamen formaliter, non includit in suo conceptu quidditativo relationes, & attributa, sed radicaliter tantum, ut plures existant: ita & intelligere constitutum, quamvis infinitum, & comprehensivum, non includit tamen formaliter omnes particulares modos intelligibilitatis, quibus natura divina est cognoscibilis, & qui pertinent ad attributa; qualis est intelligibilitas per modum causæ, vel ut est ratio agibilium,

ARTICULUS III.

Varie scientia Dei divisiones exponuntur.

Licet divina scientia ex parte Dei unica & simplex sit, utpote infinita & illimitata, & omnia in essentia Dei tanquam in causa perfectissime comprehendens; nihilominus ex parte creaturarum, & objectorum materialium circa qua versatur, multiplex est, & in varias quasi species à Theologis dividi solet.

Primo dividitur in speculativam & practi-
cam, de qua divisione agit S. Thomas hic arti-
culo 16. Scientia speculativa est illa, qua est de
re quam Deus solum cognoscit, & non efficit;
qualis est illa, qua versatur circa res merè possi-
biles, quas Deus potest quidem facere, sed non
facit. Practica verò illa dicitur, qua non solum
cognoscit, sed etiam efficit suum objectum:
qualem infra dicemus esse scientiam visionis, ut
applicatam per decretum. Unde cum scientia
Dei sit causa omnium rerum, quas Deus, vel se-
solo, vel per alias causas in aliqua differentia
temporis facit, de omnibus rebus creatis habet
scientiam practicam. Mala etiam (ut dicit S.
Thomas in fine ejusdem articuli) licet ab eo non
sint operabilia, tamen aliquo modo sub cognitione pra-
ctica ipsius cadunt, sicut & bona, in quantum permit-
tit, vel impedit, vel ordinat ea: sicut & agritudines ca-
dunt sub practica scientia medici, in quantum per ar-
tem suam curat eas.

Secundo dividitur scientia divina in necessa-
riam, & liberam. Prima est illa qua antecedit
decretum, & liberam determinationem volun-
tatis divinae, & qua non attingit existentiam re-
rum, sed tantum earum essentiam & quiddita-
tem, qua aliter se habere non potest. Secunda
verò illa dicitur qua supponit decretum, ac in
eo fundatur, & qua circa res existentes, aut fu-
turas versatur.

Tertia divisio, qua valde celebris, & frequens
est apud Theologos, est in scientiam simplicis
intelligentiae, & visionis: de qua agit S. Thomas
hic art. 9. & cujus meminit 3. p. quaest. 10. art. 2. ad
2. & 1. contra Gentes c. 66. & 69. Prima ut dicit
S. Doctor hic art. 9. illa est qua versatur circa ea,
qua nec sunt, nec fuerunt, nec erunt, & dicitur
simplicis notitia, seu intelligentiae, ad excludendam
admixturem ejus quod est extra genus notitiae,
sicut est existentia rerum, quam addit scientia
visionis; vel ordo voluntatis ad res scitas pro-
ducendas, quam addit scientia approbationis,
ut docet quaest. 3. de verit. art. 3. ad 8. Secunda
verò est illa qua attingit ea qua sunt, fuerunt,
vel erunt, & vocatur Visionis, metaphorà sumptà
à potentia visiva: sicut enim oculus videt, &
intuetur objecta sibi praesentia; ita scientia Dei,
quatenus fertur in res praeteritas, & futuras, ut
praesentes in aeternitate, modo infra explicando,
dicitur illas videre, & intueri. Unde idem S.
Doctor quaest. 2. de verit. art. 9. ad 2. dicitur scien-
tia Visionis in Deo, ad similitudinem visus corporalis,
qui res extra se positas intuetur.

Ultima divisio est in scientiam approbatio-
nis, & improbationis. Scientia approbationis, est
ipsa met scientia visionis, quatenus versatur cir-
ca bona, & quatenus supponit decretum, & ap-
probationem voluntatis divinae. Scientia verò
improbationis, aut reprobationis, est eadem
scientia visionis, quatenus fertur in mala, & in
pec-

agibilem, aut factibilem, sed radicaliter tan-
tam: quia modus continendi naturam, non petit,
nec patitur alium modum continendi suas pro-
prietates, quam per modum principii radicalis.
Sicut ergo divina scientia, quamvis intra pro-
priam lineam infinita, non attingit tamen essen-
tiam divinam, quatenus est ratio agibilem, vel
factibilem, sed hoc pertinet ad prudentiam, &
artem divinam, qua sunt attributa à scientia vir-
tualiter distincta: ita & intelligere constituti-
vum, quamvis infinitum, non includit tamen
formaliter; sed tantum radicaliter, modum
cognoscendi essentiam divinam, ut causam
creaturarum, vel rationem à priori attributo-
rum.

24. Haec solutio, quamvis subtilis, non videtur
tamen plenè evacuare difficultatem argumenti:
si enim intelligere constitutivum sit infinitum
intra propriam lineam, ut revera est, attingit ip-
sam divinam essentiam, formaliter quatenus ha-
bet rationem naturam, ac proinde, quatenus est
ratio à priori divinorum attributorum: in hoc
enim consistit proprius conceptus naturae divi-
nae, ut talis est. Sed intelligere quod attingit di-
vinam essentiam, ut rationem à priori, & cau-
sam virtuales attributorum, est scientificum:
Ergo intelligere constitutivum, formaliter quò
tale, est scientificum; & sic recurrit difficultas
argumenti propositi.

25. Melius ergo responderetur cum Salmantien-
sibus, hic disp. 1. dubio 4. §. 4. negando Antece-
dens, ad cujus probationem, nego Minorem: ad
probationem illius, distingo Majorem. Intelli-
gere infinitum, & comprehensivum, debet at-
tingere essentiam divinam, omnibus modis &c.
qui pertinent ad rationem *Qua*, concedo Ma-
jorem: qui pertinent ad rationem *sub qua*, nego
Majorem. Quae distinctio, concessa minori, ap-
plicari debet Consequentiae.

26. Explicatur haec responsio, ex doctrina quam
trahit D. Thomas supra quaest. 1. art. 1. ad 2. ubi
docet, quòd haec conclusio, terra est rotunda, po-
test pertinere ad diversas scientias specie distin-
ctas, prout attingitur per diversa media: ut enim
attingitur per medium mathematicum, perti-
net ad Mathematicam; ut verò attingitur per
medium physicum, spectat ad Philosophiam,
&c. Sicut ergo eadem rotunditas terrae, attingit
à Mathematico, & à Philosopho, tanquam
ratio qua cognoscitur: quia tamen substat di-
versis mediis, & diversae rationi *sub qua*, pertinet
ad diversas scientias. Ita similiter, quamvis es-
sentia divina cognoscatur, quatenus est causa
creaturarum, & ratio à priori attributorum, per
intelligere constitutivum naturae divinae, & per
scientificum, & attributale: quia tamen per pri-
mum essentia divina, ut causa, attingitur solum
ut ratio *qua*: per secundum verò, ut ratio *sub qua*:
ideo primum virtualiter distinguitur à secundo;
sicut & scientia, propter eandem rationem, vir-
tualiter distinguitur in Deo, à prudentia, & ar-
te: licet enim Deus per suam scientiam cognoscat
suam essentiam esse primam rationem agi-
bilem, & factibilem; illa tamen ratio in scien-
tia se habet solum ut ratio *qua*: in arte ve-
rò, & prudentia, ut ratio
sub qua.

peccata, quæ Deus non approbat, sed tantum permittit, & quæ non supponunt in Deo decretum positivum, sed tantum permissivum. Et hæc divisio fundamentum habet in Scriptura, in qua Deus dicitur bona & bonos cognoscere, ut Pl. 1. *Novit Dominus viam justorum.* Peccatores verò nescire, & ignorare, juxta illud Luca 13. *Discedite à me operarii iniquitatis, nescio vos:* quamvis alibi Deus dicatur, & malos, & mala cognoscere.

DIGRESSIO BREVIS.

In qua duodecim divinæ scientiæ dotes, seu prerogative, breviter recensentur.

1. **V**T constet quanta sit divinæ scientiæ perfectio, breviter hic recensendæ sunt præcipuæ ejus dotes & prerogativæ, quibus omnem scientiam tam Angelicam quam Humanam transcendit.

In primis illam superat ratione objecti specificativi & primarii, quod non est aliud quam ipsa divina essentia; quæ cum sit perfectissimus actus, & prima veritas, est perfectissimum intelligibile: unde cum perfectio cognitionis, ex nobilitate & præstantia objecti specificativi metienda sit, divina scientia est infinitè perfecta, sicut divina essentia. Hanc ratione egregiè illustrat Alcinoüs in libro de dogmatibus Platonis cap. 10. ubi sic discurret: *Cum sit prima mens omnium præstantissima, oportet præstantissimum etiam intelligibile illi esse propositum. Nihil autem potest habere seipsa præstantius. Seipsam igitur, & sui ipsius notiones semper intelligit.*

2. Secundo, ratione medi: Deus enim non per species, nec per effectus, sed per suam essentiam, tanquam per speciem, & speculum clarissimum omnia cognoscit, atque seipsum quasi pelagus rerum omnium contempletur. Unde Dionysius Carthusianus libro de Deilaudibus, ipsum alloquens, sic ait.

*Per propriam essentiam,
Omnium continentiam:
Vt per cognitivam formam,
Omnis entis sit inam normam:
Temetipsum, & creata
Intueris mens Beata.*

3. Tertiò, ratione modi, quia non per discursum, nec per successionem, sed per unicum intuitum, in instanti, tam enuntiabilia, quam simplicia; tam conclusiones, quam principia, sine ulla ratiocinatione cognoscit. Non more nostro (inquit Augustinus) quod futurum est prospicit, vel quod præsens est aspicit, vel quod præteritum respicit; neque ejus intentio de cogitatione in cogitationem transit, in cuius corporeo intuitu adsunt cuncta quæ novit: quoniam tempora ita novit nullis suis temporalibus notionibus, quemadmodum temporalia movet, nullis suis

Cap. 7. de temporalibus motibus. Item ait Dionysius: *Divina scientia seipsam cognoscens, cognoscit omnia, & materialia immaterialia, & indivisibiliter divisibilia, & diversa uniformiter, & multa unitè.* Demum Petrus Damianus Deum affirmat sic omnia tempora intra sua prævisione arcana complecti, ut nec novum aliquid sibi penitus accedat, nec aliquid ab eo percursus momenta recedat; sed nec diversis obrutibus diversis considerat: ut cum intendit præteritis, vacet à presentibus, vel futuris; vel rursus cum presentia atq;

futura considerat, oculos à presentibus avertat; sed undantaxat, ac simpliciter præsentissimæ majestatis intrata, simul omnia comprehendit; neque hoc confuse, atque inexplicatè, sed omnia discernit, atque juxta proprietatem suam quæquæ distinguit. Hoc explicat opusculo trigelimo, theatri similitudine. Planè (inquit) qui in theatro residet, non simul omnia videt; quia cum intendit aciem ante se, non videt post se: qui autem non in theatro, sed super theatrum excelsior supereminet, totius undique interiorem theatri ambitum uno comprehendit aspectu. Ita omnipotens Deus, quia omnibus quæ voluntur, incomparabiliter supereminet, omnia simul suis subjectis conspectibus præsentialiter videt.

Quartò, ratione actualitatis: Scientia enim Dei non est habitualis, sed semper in actu, quia intelligere est ejus esse, & per suam essentiam intelligens est, non autem per aliquas species intelligibiles essentia superadditas. Unde Jeremia 1. per virgam vigilantem designatur, & Eccl. 23. oculi Domini dicuntur multò plus lucidiores super solem, qui semper est in actu lucendi.

Quintò, Ratione universalitatis, ad omnia enim se extendit, & quæcunque sunt in mundo, à primo Angelo usque ad vilissimum vermiculum, distinctissimè & clarissimè intuetur, penetrat, & comprehendit: futura omnia prospicit, præterita respicit, præsentia inspicit, res omnes possibiles penetrat, infinita agnoscit, seipsum & sua omnia, denique omne scibile comprehendit. Ut enim profundissimè suo more discit D. Thomas hic art. 12. *Cognitio cujuslibet cognoscens se extendit secundum modum forme quæ est principium cognitionis: species enim sensibilis quæ est in sensu, est similitudo solum unius individui, unde per eam unicum solum individuum potest cognosci; species autem intelligibilis intellectus nostri, est similitudo rei quantum ad naturam speciei, quæ est participabilis à particularibus infinitis; unde intellectus noster, per speciem intelligibilem hominis cognoscit quodammodo homines etiam infinitos, sed tamen non in quantum distinguntur ab invicem, sed secundum quod conveniunt in natura speciei: propter hoc quòd talis species intelligibilis, non est similitudo hominum, quantum ad principia individualia, sed solum quantum ad essentialia: essentia autem divina per quam intellectus divinus intelligit, est similitudo sufficiens omnium quæ sunt vel esse possunt: non solum quantum ad principia communia, sed etiam quantum ad principia propria uniuscujusque: ex quo sequitur quòd scientia divina sit omnium rerum comprehensiva, & infinita se extendat.* Unde Augustinus 12. de civitate Dei, Deum probat omnia, quamlibet exilia, & incomprehensa, infinità suà cognitione complecti: veluti numeros omnes quamvis infinitos. Verba ejus sunt: *Infinitas itaque numeri, quamvis infinitorum numerorum nullus sit numerus; non est tamen incomprehensibilis ei, cujus intelligentie non est numerus.* Quapropter si quidquid scientiæ comprehenditur, scientis comprehensione finitur; proscindit & omnis infinitas quodam ineffabili modo Deo finita est, quia scientia ipsius incomprehensibilis non est.

Hanc divinæ scientiæ profunditatem, & infinitatem, considerans Propheta Regius, & ad ejus aspectum contremescens, exclamat: *Confitebor tibi Domine, quoniam terribiliter magnificentus es mirabilia operum tua, & anima mea cognosces nimis. Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, & non potero ad eam!* Quæ verba expendens Chrysostomus homil. de incomprehensibili Dei natura: *Multa sunt (inquit)*

38. De
con
se
qu
om
in
dit
cap
d
ni
ca
7.
39. N
tia
pro
cti
va
fer
m

que licet miremur, non tamen cum timore, ut magnifica adificia columnarum, ornamenta parietum, pictura corporum: at maris vastitatem, immensoque aquarum gurgites & altitudinem, non sine metu inspicimus: sic & Prophetæ cum vastum id, immensumque divina scientia pelagus inspicit, vertigine quasi tentatum suspensit, ac summo cum timore demirans, recedit, atque exclamat: Mirabilis facta est scientia tua!

36. Sexto scientia Dei commendabilis est ratione suæ certitudinis, & infallibilitatis: Deus enim in sua essentia, veluti in speculo nitidissimo & lucidissimo, quod rerum omnium formas exprimit, omnia ab æterno intuetur, vel in ideis & exemplaribus æternis, vel in suis decretis, vel in ipsa sua æternitate, cui cuncta sunt præsentia, ut infra declarabitur: quæ cum firmissima & immutabilia sint, certissima erit & infallibilis ejus scientia. Quomodo enim mutari vel falli posset, quæ cum divino esse identificatur, quod incrementum est: quæ in decreto efficaci fundatur, quod frustrari nequit; quæ ab æternitate mensuratur, quod quam nulla est transmutatio, neque vicissitudinis obumbratio?

37. Septimo, ratione suæ perspicacitatis: Sicut enim Sol ex alto cælorum vertice, lucem suam quasi oculo terram inspicit, ac illustrat, & omnia facit visibilia: ita Deus acie perspicacissima & immensam mentis suæ, totum orbem inspicit, circumspicit; imò introspicit, & ad fundum quaquaversum prospicit & comprehendit. Quapropter Eccli. 23. oculi Domini multo plus lucidiores super solem dicuntur: neque enim Sol radios in ima terræ, aut in profundum abyssi diffundit; cum tamen oculus Domini etiam illic adit, & omnia intuetur. Quod advertens Boëtius libro 5. de consolatio. metro 2. hæc canit:

Puro clarum lumine Phæbum,
Mellissui canit oris Homerus:
Qui tamen intima viscera terra,
Non valet, aut pelagi viscera,
Radorum infirma prorumpere luce,
Haud sic magni conditor orbis:
Hinc ex alto cuncta tuenti,
Nulla terra mole resstunt,
Non nox atris nubibus obstat:
Quæ sint, quæ fuerint, veniantque,
Vno mentis cernit in ictu.
Quæ quæ respicit omnia solus,
Verum possis dicere Solem.

38. Octavo, ratione suæ cunctitatis, nam ab æterno Deus per suum intelligere generat Verbum sibi consubstantiale; & in tempore, ut lux maxima, seipsum diffundit ad Angelos, homines, omniaque animalia; facitque cognosci & cognoscere omnia, unde Salomon 3. Regum 3. Quis posuit in visceribus hominis sapientiam? vel quis dedit gallo intelligentiam? Et Jacobus in sua Epist. cap. 3. Si quis vestrum indiget sapientiâ, postulet à Deo qui dat omnibus affluentem. Ipsi que Platonici (ut refert Augustinus) dixerunt, Deum esse lumen mentium, ad discenda omnia, à quo facta sunt omnia.

39. Nono, ratione uniformitatis: Nam divina scientia est immutabilis & invariabilis, nunquam proficiens, nec deficientis; nec transiens de abstractiva in intuitivam, vel de intuitiva in abstractivam, quando objectum transit à futuro ad præsens, & à præsentem ad præteritum; quia videt omnia, etiam præterita, & futura, ut præsentia in Tom. I.

A mensura suæ æternitatis. Unde Eccli. 39. Opera omnis carnis coram illo, à seculo & usque in seculum respicit, & nihil est mirabile in conspectu ejus. Et Boëtius 5. de consolatio. prosâ ultimâ: Scientia eius omnis temporis supergressa motionem, in sua manet simplicitate præsentia; infinita quæque præteriti ac futuri spatia complectens, omnia quæ jam geruntur in sua simplici cognitione considerat. Itaque si præscientiam pensare velis quæ cuncta cognoscit, non esse præscientiam quasi futuri, sed scientiam nunquam deficientis instantiæ rectius estimabis. De quo plura dicemus infra cum de præsentia futurorum contingentium in æternitate differemus.

B Decimo, ratione efficientiæ: Dei enim scientia, ut applicata per decretum, est causa rerum, non solum directiva, sed etiam effectiva, easque producit per actum imperii, ut infra patebit. Unde Proverb. 3. Dominus sapientiâ fundavit terram, stabilivit cælos prudentiâ. Et cap. 8. Divina Sapientia loquens in propria persona, dicit: Quando preparabat cælos aderam, quando appendebat fundamenta terræ, cum eo eram cuncta componens. Item Sapient. 8. Quis horum quæ sunt magis quam illa artifex? Ad quod respiciens Dionysius de divinis nominibus cap. 7. Divina scientia (inquit) ut ait Scriptura, omnium est artifex, & semper omnia componit, estque causa indissolubilis coherentiæ & ordinis omnium, in seque priorum, cum sequentium principis semper convertit, & unam universi conspirationem, concentumque pulcherrimum efficit.

C Undecimo, ratione independentiæ à rebus: Illa enim non regulatur aut mensuratur à rebus, sed est illarum regula & mensura, ut docet D. Thomas hæc art. 8. ad 3. his verbis: Sicut scibilia naturalia sunt priora quam scientia nostra, & mensura ejus; ita scientia Dei est prior quam res naturales, & mensura ipsarum. Et 1. 2. quæst. 73. art. 1. Ratio intellectus divini aliter se habet ad res, quam ratio humani intellectus: intellectus enim humanus est mensuratus à rebus, ut scilicet

D conceptus hominis non sit verus propter seipsum, sed dicitur verus ex eo quod consonat rebus: intellectus vero divinus est mensura rerum, quia unaquæque res tantum habet de veritate, in quantum imitatur intellectum divinam. Sicut ergo divinus amor non pendet, nec causatur à bonitate & perfectione quæ sit in rebus, nec illam supponit, sed potius efficit, ut tradit idem S. Doctor infra quæst. 20. art. 2. dicens: Amor Dei est infundens & causans bonitatem in rebus. Ita Dei scientia non pendet à certitudine & veritate quæ sit in rebus, nec illam supponit, sed potius efficit. Unde infra ostendemus, non ideo Deum præscire res futuras, quia futuræ sunt: sed potius ideo illas esse futuras, quia sciuntur & cognoscuntur à Deo, per scientiam ejus liberam, innoxiam decreto, ac in eo fundatam, quæ scientia visionis appellatur. Quare olim Egyptii, ut hujus divinæ scientiæ peripicaciam & potentiam declararet, hieroglyphicè, eam per oculum supra sceptri fastigium existentem figurabant. Et Eccli. 24. oculi Domini soli comparantur: quia sicut Sol vivificò luminis sui radiò, corrumpit omnia quæque generat: ita & Deus intuitu suo, & per scientiam visionis cuncta producit, & conservat. Sicut exorientem Solem species agri pulcherrimè vernant, ridendipræta, splendent horti: sic omnia florent, ac vigent, prospiciente Deo, juxta illud Gregorii Magni libro 32. Moral. cap. 6. Non

E

Disp. 4. art. 7.

40.

45.

Disp. 3. art. 3.

existencia videndo creat, existencia videndo continet.
 Disp. Quidquid ergo creator non videt, essentia subsistendi
 3. art. carer. Sed de hoc fuscè, cum de causalitate scienti-
 2. riæ Dei differemus.

Denique Dei scientia, angelicam & humanam superat, ratione entitatis: Nam scientia in Deo non est accidens, sicut in nobis; nec aliqua qualitas ei superveniens & superaddita, sed ipsamet Dei entitas & substantia increata, cum esse Dei sit ejus intelligere. Unde præclare Synesius libro de insomniis: *Deo sola ad cognoscendum natura sufficit.* Et Augustinus de Trinitate. *De hoc est esse, quod sapientem esse.* Hac etiam de causa Maximus Tyrius apud Euthimum in Pano-
 6. plia, Deum neque intelligentem propriè, neque intellectio-
 nem dici patitur, etiam hoc posterius satis esse putat illi concedere. *Deus (inquit) neque intelligens dicitur propriè, neque intellectus, ne compositus existimetur. Nam & quod intelligens est, secum unâ consideratam habet intelligendi facultatem; & quod intelligitur, ad hoc ipsum ut intelligatur eandem habet facultatem. Sed neque intellectio dici potest. Nam intellectio naturâ suâ habet capacem substantiam. Quare superest ut supra hæc omnia constituatur. Nisi forte sic illum intellectio-
 nem esse dicamus, ut sit ipsum intellectio secundum substantiam, ac totum intellectio, & solum intellectio, & intellectio supra intellectio-
 nem.*

DISPUTATIO II.

De scientia possibilium.

Scientiâ Dei absolutè & secundum se consideratâ, eam per ordinem ad creaturas quæ sunt illius objecta materialia & secundaria contemplantur. Et primò differimus de scientia possibilium, quæ simpliciter intelligitur appellatur; actum postea de scientia futurorum contingentium, quæ scientia libera, seu visionis, nuncupatur.

ARTICULUS I.

Vtrum Deus cognoscat creaturas possibles in sua essentia tanquam in causa?

§. I.

Præmittuntur quæ apud omnes sunt certa, conclusio affirmativa statuitur, & ex SS. Patribus suadetur.

- Suppono primò contra Aureolum, Deum cognoscere omnes creaturas, non solum secundum illud esse eminens, & increatum quod habent in Deo; sed etiam secundum esse proprium, & particulare, quod singulæ in seipsis habent, vel habere possunt extra Deum; subindeque scientiam Dei non tantum terminari ad ipsam Dei essentiam, & ad eminentiam illam omnium rerum creabilium, quam in se formaliter Deus habet, sed etiam ad ipsas res creabiles, quæ in ipso non sunt formaliter, sed tantum eminenter.
- Probatum primò hæc suppositio ex infinita perfectione divina scientiæ, quæ debet se extendere ad quodcumque cognoscibile distinctè & in particulari.

A Secundò, Quia alioquin Deus non cognosceret creaturas, sed tantum suam essentiam: quia creatura prout sunt in Deo, non sunt creatura, sed ipsa creatrix essentia.

Tertiò, Quia ut dicemus disputatione sequenti, scientia Dei est causa rerum: unde sicut Deus illas producit secundum esse proprium & particulare quod habent in seipsis: ita & illas cognoscit. Adde quòd, Deus non posset gubernare res hujus universi in particulari, si illas non cognosceret; nec reddere unicuique secundum opera sua, si singula distinctè & in particulari, non essent ei nota.

B Hoc præsupposito tanquam certo, difficultas est, & gravis controversia inter Thomistas, & Recentiores, de modo quò Deus creaturas cognoscit in seipsis: an scilicet illas cognoscat immediatè, & independentè ab essentia divina prius cognita; an verò solum mediatè, & in essentia divina tanquam in causa, & medio prius cognito, quod ut melius percipiatur.

C Suppono secundò: Duplex à Philosophis solere distingui medium ducens in cognitionem alterius: unum ut quo, quod vocatur, *medium incognitum*, quale est species impressa, quæ non cognoscitur quòd, sed solum est ratio cognoscendi objectum quod representat. Aliud ut quòd, quod appellatur *medium cognitum*, quale est speculum v. g. quod prius debet videri, quam in eo videantur objecta quæ representant.

Suppono tertiò ut certum, & ab omnibus receptum, Deum cognoscere creaturas possibles in seipso ut in objecto primario. Patet hæc suppositio, primò quia omnis potentia secundariè objectum attingit ratione primariè, quod est illud in primario aliquo modo attingere: sed creaturæ sunt objectum secundarium intellectus divini, Deus autem primarium: Ergo cognoscit creaturas in seipso ut objecto primario. Secundò, Cognoscit in aliquo ut in objecto primario, est ratione illius ut moventis terminatè cognitionè: Sed Deus in cognitione creaturarum non movetur ab ipsis, sed à propria essentia, quæ unitur per modum speciei, tam in sui cognitione, quam in ordine ad cognitionem creaturarum, aliàs divina cognitio dependet à creaturis, & perficeretur ab illis, quod implicat: Ergo cognoscit illas in seipso, ut in objecto primario. Tertiò, cognoscit in alio ut in objecto primario, est cognoscit per speciem illius: Sed creaturæ cognoscuntur à Deo per speciem non illis propriam, sed sui: Ergo illas cognoscit in seipso ut in objecto primario.

Solum ergo difficultas est, & celebris inter Thomistas & Recentiores controversia, an Deus in seipso, ut causa prima, & medio prius cognito, creaturas possibles cognoscat: Hoc enim negat Vazquez hic disp. 60. cap. 2. & 3. quem sequuntur plures ex Recentioribus: affirmant verò Thomistæ, & plures alii, cum quibus.

Dico: Deum cognoscere creaturas in sua essentia tanquam in causa.

Probatum primò conclusio ex Dionysio Areopagita, Theologorum Principe, qui aperte tradit nostram sententiam, cap. 7. de divin. nominibus, ubi habet hæc verba: *Neque autem ea quæ sunt ex his quæ sunt discens noscitur divina menti, sed ex se & in se per causam rerum omnium cognitionem, scientiam, essentiamque anticipatam & ante comprehensam habet, non quòd per speciem singula consideret, sed quòd uno causa complexum omnia sciat.* Et patet interpositis addit: *si ipsam*
 1799